

Milja Ranta

SPR - SPIRIT HANKE: MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISTA
TUKEVAT TOIMINNOT – Arviointi toimijoiden kokemuksista

Opinnäytetyö
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitajan suuntautumisvaihtoehto
2012

SPR - SPIRIT HANKE: MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISTA TUKEVAT
TOIMINNOT – Arviointi toimijoiden kokemuksista

Ranta, Milja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Kesäkuu 2012
Ohjaaja: Myllymaa, Tapio
Sivumäärä: 32
Liitteitä: 2

Asiasanat: kotoutuminen, asenteet, toiminnot

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Suomen Punaisen Ristin Spirit- hankkeen alaisten toimintojen vaikutuksia kotoutumisen tukemiseen ja ihmisten asenteisiin. Tutkimus kohdennettiin kotoutumista tukevien toimintojen ryhmien ohjaajiin. Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida toimintojen vaikutuksia asenteisiin ja kotoutumisen tukemisessa, tutkia toimijoiden kokemuksia toimintojen vetämisestä ja tutkia toimintojen tarpeellisuutta tulevaisuudessa.

Tutkimuksen toteutin teemahaastatteluina. Haastattelin Spirit-hankkeen projektipäällikön valitseamia toimijoita eri paikkakunnilta. Haastatteluiden teemat sijoittuivat samoihin teemoihin jokaisessa haastattelussa. Teemoja olivat kotoutumista tukevien toimintojen käynnistyminen ja sujuminen, mahdolliset ongelmat, saatu tuki Spirit-hankkeelta, toiminnon vastaanotto, vaikutukset asenteisiin ja kotoutumiseen sekä toiminnon tarpeellisuus tulevaisuudessa. Haastattelut analysoin käyttäen sisällönanalyysia.

Tuloksina oli se että Spirit- hankkeen alaisilla toiminnoilla on ollut positiivisia vaikutuksia maahanmuuttajien kotoutumisessa ja asenteisiin vaikuttamisessa. Toimintojen ollessa toiminnassa asenteisiin voidaan vaikuttaa, ja toiminnot myös tukevat hyvin maahanmuuttajien kotoutumista. Toimintojen kautta maahanmuuttajat tutustuvat suomeen ja suomalaisiin. Tuloksista ilmeni myös se että asenteisiin vaikuttaminen on hidas prosessi.

REDCROSS – SPIRIT PROJECT: ACTIVITIES FOR SUPPORTING SOCIAL
INTEGRATION OF IMMIGRANTS – Evaluation of directors experiences

Ranta, Milja
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in healthcare.
June 2012
Supervisor: Myllymaa, Tapio
Number of pages: 32
Appendices: 2

Keywords: social integration, attitudes, functions

The purpose of my thesis was to study the effects functions of Finnish Red Cross Spirit- project to support integration and people's attitudes. Study was allocated to directors of groups that support integration activities. Purpose of this study was to assess the impact of the activities in attitudes and supporting integration, study directors experiences organizing activities and study the need of activities in future.

The study carried out with the theme interviews. I interviewed persons that Spirit-projects project manager had chosen from different cities. Themes of the interviews were based in same themes in every interview. Themes were activities of supporting integration and how activities have worked, possible problems, support from Spirit-project, reception of the activities, effects to attitudes and integration, and need for activities in future. The interviews were analyzed by using content analysis.

Results were that activities under Spirit- project, have had positive affects in integration of immigrants and in affecting attitudes. When activities are in operation, it is possible to affect in attitudes, and these activities support well immigrants integration. By these activities immigrants get to know in finland and in finnish people. Also it seems that affecting attitudes, is long time process.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	6
	2.1 Kotoutuminen	6
	2.2 Kotoutumista tukevat toiminnot	9
	2.3 SPR Spirit -hanke.....	12
	2.4 Maahanmuutto	13
	2.5 Käsitteet	15
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	17
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	17
	4.1 Teemahaastattelu	18
	4.2 Sisällönanalyysi	19
5	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	21
	5.1 Eettisyys	21
	5.2 Luotettavuus.....	21
6	TULOKSET	22
	6.1 Hankkeen vaikutukset.....	22
	6.2 Ohjaajien kokemuksia toiminnoista.....	24
	6.3 Tarve tulevaisuudessa	25
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	27
	LÄHTEET	32
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheen sain opinnäytetyön torilta. Tutkimuksen aihe oli tullut koulun ulkopuolelta, Suomen Punaiselta Ristiltä. Hankkeen tavoitteena oli tukea maahanmuuttajien kotoutumista erilaisilla toiminnoilla sekä vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ja arvioida, millaisia vaikutuksia Spirit-hankkeella ja sen puitteissa järjestetyillä toiminnoilla oli asenteisiin sekä maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa.

Aiheen valitsin, koska minua kiinnosti maahanmuuttajiin liittyvä työ. Aihe oli mielenkiintoinen, haastava ja ajankohtainen. Itsekin koen että maahanmuuttoon liittyviä asioita pitäisi tuoda enemmän keskusteluun ja asenteisiin pitäisi pyrkiä vaikuttamaan enemmän. Rasismin vastaisuus ja ihmisten asenteisiin vaikuttaminen ovat minulle henkilökohtaisesti tärkeä asia.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia Spirit-hankkeen vaikutuksia toimijoiden näkökulmasta. Tavoitteena oli arvioida toimintojen vaikutuksia asenteisiin ja kotoutumisen tukemisessa, kerätä tietoa toimijoiden kokemuksista toimintojen vetämisestä ja toimintojen tarpeesta tulevaisuudessa. Tutkimustyö tapahtui keräämällä tietoa toimintojen ryhmien vetäjiltä. Tutkimusmenetelmäksi valitsin teemahaastattelun. Haastateltavat henkilöt ja heidän yhteystietonsa sain Spirit-hankkeen projektipäälliköltä. Haastattelut tein paikanpäällä tai puhelinhaastatteluna. Haastattelut sijoituivat paikkakunnille Pori, Punkalaidun, Paimio ja Turku. Kaikki haastattelut toteutin syksyllä 2011. Haastatteluista saadun materiaalin käsittelin sisällön analyysillä. Analyysin jälkeen toteutin omaa pohdintaa keräämäni materiaalin pohjalta.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kotoutuminen

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan henkilökohtaista kehitystä. Sen tavoitteena on saada maahan muuttanut työelämään ja osaksi yhteiskuntaa hänen kieltään ja kulttuuriaan kehittämällä. Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämää kotoutumista edistävää ja tukevaa toimenpidettä, voimavaraa tai palvelua. (Kotoutumisen tukena –opas, SPR 2009) Suomen kotouttamislainsäädännössä kotoutuminen määritellään maahanmuuttajan yksilölliseksi kehitykseksi jonka tavoitteena on päästä työelämään ja yhteiskunnan toimintaan. Samalla on tarkoituksena säilyttää kotoutujan oma kieli ja kulttuuri. Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. (Kotouttamislaki 493/1999.)

Viranomaiset pitävät kotoutumisvaihetta hyvin riskialttiina maahanmuuttajan kannalta, sillä tässä vaiheessa maahanmuuttaja on vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta tai menettää oma kulttuurillinen identiteettinsä. Kotoutumisen päämääränä on päästä palkkatyöhön uudessa maassa, näin maahanmuuttaja voi osoittaa sitoutuneensa uuteen asuinmaahansa. Ajatuksena on myös, että maahanmuuttaja oppii työssä puhumaan suomea, tutustuu suomalaisiin ja sisäistää yhteiskunnan arvot. Kunnan kotoutumispalveluihin ovat oikeutettuja jatkuvan oleskeluluvan saaneet maahanmuuttajat. Paluumuuttajat ja humanitaarisista syistä maahanmuuttavat perheenjäsenineen saavat turvatuksen oleskeluoikeuden. He ovat usein kotouttamistoimista huolimatta työttömiä, koska eivät saa koulutustaan vastaavaa työtä ja oleskeluoikeutensa takia heidän ei tarvitse suostua mihin tahansa työhön. Ulkomaalaisten opiskelijoiden ja turvapaikanhakijoiden on kotouduttava itsenäisesti Suomeen halutessaan jatkuvan oleskeluluvan, eli heidän on löydettävä työpaikka tai mentävä suomalaisen kanssa naimisiin. (Himanen & Könönen 2010, 50-51.)

Kotouttamislain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Kotouttamislain perusteella toteutettavien toimenpiteiden avulla pyritään tarjoamaan heti maassa oleskelun alkuvaiheessa mahdollisuudet hankkia suomalaisen yhteiskunnan aktiivisen ja tasavertaisen jäsenen val-

miuksia. Tavoitteena on myös parantaa työikäisten maahanmuuttajien sijoittumista työmarkkinoille. Kotouttamisen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat työministeriölle, työviranomaisille ja kunnille. Työministeriöllä ja työvoima- ja elinkeinokeskuksilla (TE-keskukset) on suunnitteluun, ohjaukseen, valvontaan ja seurantaan liittyviä tehtäviä. Työvoimatoimistot vastaavat työnvälityspalveluista ja työvoimapolitiittisten aikuiskoulutusten ja muiden ammatillista kehittymistä ja työllistymistä edistävien toimintojen järjestämisestä maahanmuuttajille. (Uusikylä, Tuominen, Reuter & Mäkinen 2005, 14-16.)

Kunnalle kuuluu laissa mainitun kotouttamisohjelman ja maahanmuuttajan henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen. Kotouttamisohjelman laatii kunta yhdessä työviranomaisten, muiden viranomaisten sekä kansaneläkelaitoksen kanssa. Sen päämääränä on tarjota perustietoja suomalaisesta yhteiskunnasta, kielitaitoa työllistymisen tai opiskelun edistämiseksi, luku- ja kirjoitustaidon tai täydentävää opetusta vähäisen perusopetuksen saaneille. Tarjotaan mahdollisuus tutustua suomalaiseen ja yhteiskuntaelämään, osallistua tasavertaisena yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. Päämääränä on myös etnisen syrjimättömyyden ja tasa-arvon parantaminen. (Uusikylä, Tuominen, Reuter & Mäkinen 2005, 14-16.)

Työministeriö on asettanut tavoitteet maahanmuuttajakoulutukselle. Sen tehtävänä on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle jokapäiväisessä elämässä tarvittavat valmiudet. Näitä ovat kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet. Näiden avulla hän pystyy toimimaan uudessa elinympäristössään, työelämässä, hakeutumaan jatko-opintoihin sekä toimimaan suomalaisessa yhteiskunnassa, täysivaltaisena ja tasa-arvoisena aktiivisena jäsenenä. Koulutuksen tavoitteena on edistää ja tukea aikuisten maahanmuuttajien kotoutumista. Maahanmuuttajien kannalta tärkeää koulutuksessa on riittävän ohjauksen saaminen, koulutuksen henkilökohtaisesti suunniteltu sisältö, kontaktien saaminen suomalaiseen kulttuuriin ja työelämään esimerkiksi työssäoppimisjaksojen kautta. Riittävä ohjaus on tärkeä osa kotouttamisprosessia sillä ammatillisen ohjauksen lisäksi se tukee tutustumista yhteiskuntaan ja kulttuuriin. (Uusikylä, Tuominen, Reuter & Mäkinen 2005, 26-27, 48.)

Uudessa kotoutumislaisissa (1.9.2011) on keskeisiä kehitettäviä asioita. Tarkoituksena on, että kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään. Tällöin kotoutuminen edellyttää

maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta sekä yhteistä toimintaa. Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seuranta parannetaan. Maahantulon alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Tässä vaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa koskien kielikoulutusta ja työnhakua. (Uusi kotouttamislaki 2011.)

Kotoutuminen voi olla haaste niin maahanmuuttajalle kuin meidän yhteiskunnallemme ja kantaväestöllekin. Jotta voidaan taata onnistunut kotoutuminen, se vaatii avoimuutta, ennakkoluulojen voittamista sekä kaikkien osapuolten joustamista. Kotoutumista tuetaan myös keskustelemalla vaikeistakin siihen ja yhteiskunnan monikulttuurisuuteen liittyvistä asioista. Suomen Punaiselle Ristille tärkeä asia on, että kaikilla Suomeen muuttavilla ulkomaalaisilla on oikeus heidän tarpeitaan vastaaviin kotoutumispalveluihin. Se ei tarkoita vain kotoutumista tukevia palveluja, vaan ihmisten tarpeet tulisi huomioida sekä viranomaistoiminnassa että kolmannen sektorin työssä heidän erilaisten taustojensa perusteella. Yhdenvertaisuuden toteutumisen lähtökohtana on hyvät ja laadukkaat peruspalvelut kaikille, huomioiden eri ihmisryhmien tarpeet. Kotoutumispalveluiden tarve voi olla hyvin erilainen eri maahanmuuttajaryhmien kesken. Esimerkiksi pakolaisten kohdalla tarvitaan usein pidempi kotoutumisjakso. Se tulee huomioida palvelujen järjestämisessä ja valtion kunnille maksamissa korvauksissa. Riittävä kielen opetus on välttämätön kotoutumisen kannalta. (SPR.)

Olisi tärkeää nähdä kotoutuminen kaksisuuntaisena prosessina. Toisaalta tuetaan pakolaisia kotoutumaan, toisaalta lisätään tietämystä pakolaisuudesta ja heidän tilanteestaan suuren yleisön, median, päättäjien ja palveluntarjoajien avulla. Kaikissa Euroopan maissa pakolaisten kotoutumista estää syrjintä ja etnisiin vähemmistöihin (erityisesti näkyvästi erilaisiin) kohdistuvat negatiiviset asenteet. Yhteys kotoutumisen ja asenteiden välillä on ilmeinen, sillä myönteiset asenteet motivoivat pakolaisia yhteiskuntaan kotoutumisessa, onnistunut kotoutuminen taas lisää ympäristön positiivista asennetta. Yhtäläillä negatiiviset asenteet huonontavat pakolaisten motivaatiota kotoutua, mikä taas lisää valtaväestön negatiivisuutta. (Ekholm, Magennis & Salmelin 2005, 68-69, 114.)

2.2 Kotoutumista tukevat toiminnot

Suomen Punainen Risti tarjoaa kuusi toimintamallia kotoutumisen tueksi. Nämä ovat asumisapu, kielikerho, kansainvälinen klubi, leirit, läksykerho ja ystävöiminta. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 4). Tuorein toiminnan muoto on asumisapu, jonka tarkoituksena on tukea maahanmuuttajaa ensivaiheen kotoutumisessa, mutta se sopii myös muille asumisapua tarvitseville maahanmuuttajille. Asumisapu edistää maahanmuuttaneiden elämönhallintaa, se tapahtuu tukemalla uuteen kotiin asettumista ja tutustumista asuinympäristöön, palveluihin ja ihmisiin. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 2-3.)

Avun tarve voi olla hyvin arkista, kuten pesutuvan varaaminen, pyöräkellarin löytäminen tai pakastimen sulattaminen, roskien lajitteleminen tai hedelmien punnitseminen kaupassa. Punaisen Ristin koulutetut vapaaehtoiset menevät maahanmuuttajien koteihin auttamaan. Asumisapu tarjoaa selkeän avun lisäksi tutustumismahdollisuuden suomalaisiin ja Suomessa pidempään asuneisiin ihmisiin. Asumisavun tarpeen kartoittavat kunnan viranomaiset. Kun joku tarvitsee apua, hän kertoo tarpeen laadusta kunnan maahanmuuttajapalveluiden työntekijälle. Työntekijä tilaa asumisapuvierailun Suomen Punaiselta Ristiltä ja osaston asumisavun vetäjät välittävät pyynnön edelleen vapaaehtoisille. Vierailun jälkeen vapaaehtoiset antavat siitä raportin vetäjille, käynnit tilastoidaan ja arvioidaan, jotta toimintaa pystyttäisiin kehittämään. Asumisavun tärkeä ominaisuus on, että se palvelee niin Suomeen muuttaneita, Punaisen Ristin vapaaehtoisia kuin paikkakunnan viranomaisiakin. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 3-4.)

Kielikerhot antavat mahdollisuuden suomen tai ruotsin arkikielen oppimiseen. Kerhot eivät korvaa viranomaisten tarjoamia kursseja mutta ne tukevat kielen harjoittelua. Kun ymmärtää ympärillä puhuttua kieltä, se helpottaa elämää uudessa asuinympäristössä. Kielikerhoissa maahanmuuttaja saa mahdollisuuksia uusiin kontakteihin ja verkostoitumiseen. Kerhoilla on suuri merkitys, sillä useimmilla juuri maahanmuuttaneilla ei ole vielä suomea puhuvia ystäviä joiden kanssa harjoitella kieltä. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 5.)

Punaisen Ristin Töölön osasto vetää ryhmää nimeltä Papupata, joka on suomenkielen keskusteluryhmä maahanmuuttaneille. Jokaisella kerralla paikalla on vähintään kaksi suomea äidinkielenään puhuvaa tai suomen kielen hyvin osaavaa vapaaehtoista vetäjää sekä noin kymmenen maahanmuuttajaa. Kerhon tarkoituksena on tarjota tilaisuus rentoon suomen kielen opetteluun mukavassa seurassa. Useat kävijöistä ovat sitä mieltä, ettei tällaista tilaisuutta aina ole virallisilla kursseilla, sillä niissä painotetaan kielioppia ja ryhmäkoot ovat suuria. Kerhoissa on joka kerta jokin keskusteluteema eikä kiellettyjä aiheita ole. Niitä voivat olla loma, ammatit, työnhaku, maahanmuutto tai vaikka politiikka. Papupadan haasteena on osallistujien kielitaidon eritasoisuus. Ryhmän monipuolisuutta lisää kielitaidon tason lisäksi lähtömaa, etninen tausta ja oma äidinkieli. Ryhmässä on paljon eri syistä maahan muuttaneita, on pakolaisia, turvapaikanhakijoita, opiskelijoita, suomalaisen kanssa avioituneita, työn vuoksi muuttaneita, inkeriläisiä paluumuuttajia ja monia muita. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 5-7.)

Kansainvälinen klubi on kohtaamispaikka, jossa Suomeen muuttanut voi tavata suomalaisia ja tuntee itsensä tasa-arvoiseksi. Sen tavoite on tutustuttaa ihmisiä toisiinsa, maahanmuuttanut uuteen kotikuntaansa, tarjota tietoa ja elämyksiä mukavassa ympäristössä. Kansainvälinen klubi on avoin kaikille, mutta ensisijaisesti maahanmuuttajille. Osallistumisen kynnyks on matala, tärkeintä on mukava ja välittävä ilmapiiri. On tärkeää, että osallistujat tuntevat olevansa tervetulleita ja toivottuja. Klubissa voi järjestää erilaisia teemailtoja, kuten kansalaistaitoiltoja, yhteistyössä muiden paikkakunnan toimijoiden kanssa. Klubitoimintaa on kehitetty vuonna 2007 alkaneessa Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelmassa. Toiminta, tapahtumat ja tapaamiset riippuvat osaston omasta kiinnostuksesta, vapaaehtoisista, resursseista, paikkakunnasta ja maahanmuuttajien toiveista. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 9-10.)

Monikulttuuristen leirien ajatuksena on, että eri kulttuureista ja taustoista tulevat ihmiset ja perheet tapaavat yhdenvertaisina ja tutustuvat toisiinsa. Tavoitteena on tukea kotoutumista ja perheiden verkostoitumista. Maahanmuuttajille tarjotaan mahdollisuus kokea Suomen luonto, tehdä kaikkea mukavaa yhdessä ja harjoitella suomen kieltä. Leiri auttaa perheitä solmimaan ystävyys-suhteita toisiin maahanmuuttajaperheisiin sekä myös vapaaehtoisiiin. Leiriläisiä valittaessa otetaan huomioon perheiden erityistarpeet, perheen tausta, lasten iät ja kielitaito. Koska leirin on tarkoitus olla

monikulttuurinen, valitaan sinne erilaisen etnisen taustan omaavia perheitä. Myös ohjaajat ovat monikulttuurisesti valittuja. Leirin ohjelmaan kuuluu paljon erilaista toimintaa eri ikäryhmät ja leiripaikan mahdollisuudet huomioiden. Ohjelmassa voi olla esim. ensiapua, uintia ja saunomista, soutelua, ulkoliikuntaa, pallopelejä, leikkijä ja askartelua. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 12, 14-15.)

Läksykerhoissa lapset, nuoret ja aikuiset saavat tukea läksyjen tekemiseen. Kerhot ovat avoimia kaikille, jotka tarvitsevat apua siinä. Läksyt ovat kerhossa tärkein asia, mutta lasten ja nuorten kerhoissa myös leikitään ja askarrellaan. Kun lapsi tai nuori selviytyy koulutehtävistään jo koulun alkuvaiheessa, se lisää heidän oppimishaluaan, joka parantaa taas etenemistä jatko-opintoihin. Lapsia kannustaa, kun he ymmärtävät läksyjensä tehtävänannot ja ratkaisevat tehtävät oikein. Vapaaehtoiset ohjaajat kannustavat läksyjen tekemisessä, kuuntelevat lukuläksyt ja tarkistavat onko tehtävät tehty oikein. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 17.)

Osa haluaa tehdä läksynsä itsenäisesti, osa haluaa tehdä ne yhdessä ohjaajan kanssa. Kuria on pidettävä kerhossa silloin kun lapsilta unohtuu kerhon tarkoitus ja he ovat levottomia vieden toisilta työskentely rauhan. Levottomuus on raskasta vapaaehtoisille, mutta juuri sillä lapset näyttävät pahaa oloaan. Silloin korostuu kerhon tarkoitus. Läksykerho on niitä lapsia varten jotka tarvitsevat enemmän aikaa ja ohjausta läksyjen tekemisessä kuin mitä opettajat ja vanhemmat voivat tarjota. Kerho on tarkoitettu kuitenkin kaikille lapsille, ei vain erityisryhmille. Lapset eivät halua osallistua kerhoon, joka on tarkoitettu ”tukea tarvitseville”, ”numeroitaan paremmiksi haluaville” tai ”maahanmuuttajille”. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 20-21.)

Ystävöiminnan tarkoituksena on tutustuttaa suomalaisia ja maahanmuuttaneita toisiinsa, sillä ennakkoluulot vähenevät kun ihmiset tutustuvat toisiinsa yksilöinä eikä vain tietyn ryhmän jäsenenä. Ystävä antaa mahdollisuuden uusiin kontakteihin ja suomen kielen harjoitteluun. Se auttaa myös yksinäisyyden tunteeseen uudessa ympäristössä. Ystävöiminnan kautta maahan muuttanut saa käytännön tietoa Suomessa asumisesta. Viranomaisilla ei aina ole mahdollisuutta antaa tällaista tietoa, joten se jää järjestöille. Monet maahanmuuttajat eivät ole koskaan käyneet suomalaisessa kodissa, erityisesti tämä koskee pakolaistaustaisia. Heille Suomalainen elämäntapa on aivan uusi asia. Ystävöiminta antaa vapaaehtoiselle tilaisuuden olla mukana maa-

hanmuuttajan tutustumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja Suomen Punaisen Ristin toimintaan. Ystävät saavat myös tilaisuuden tavata uusia ihmisiä eri kulttuureista. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 22-23.)

Ruissalossa on järjestetty muutamina vuosina Punaisen Risti ystäväkurssi niille, jotka haluavat erityisesti maahanmuuttajan ystäväksi. Kurssilla painotettiin monikulttuurista ystävyyttä, lisäksi kerrottiin maahanmuuton psykososiaalisista seurauksista, kulttuurieroista ja kulttuurien kohtaamisesta. Niille turvapaikanhakijoille, joiden oleskelulupaprosessi on vielä kesken, ei normaalisti etsitä ystävää. Näin siksi että vapaaehtoiselta kannalta ei ole mukava sitoutua tehtävään, jos turvapaikanhakija lähetetään pian pois Suomesta. Ystäviä välitetään niille, joilla on jo oleskelulupa ja jotka aikovat jäädä asumaan samalle paikkakunnalle. Ystävätoiminta on parhaimmillaan silloin, kun ystävät ovat tutustuneet hyvin ja ystävyys säilyy jopa vuosia. Ystävyys voi olla niin luonnollista, että unohtuu miten se on alkanut. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 23, 25.)

2.3 SPR Spirit -hanke

Punaisen ristin maahanmuutto ja pakolaistyöhön kuuluu kiintiöpakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto. Kiintiöpakolaiset vastaanotetaan maahantulovaiheessa ja ohjataan kuntiin. Turvapaikan hakijoiden vastaanottoon varaudutaan. Vuoden 2011 alussa Punaisen ristin vastaanottoyksiköitä oli 12, joista jokaisessa oli sekä aikuis- ja alaikäisyksikköjä sekä hätämajoitusyksikköjä. Paikka määriä vastaanottoyksiköissä vähennettiin jo vuonna 2010 ja vähennyksiä tehdään edelleen. (SPR.)

SPR:n Spirit-hanke on Satakunnan, Hämeen ja Varsinais-Suomen piirien hanke. Hanketta rahoittavat eri tahot, Euroopan pakolaisrahasto ERF sekä maakuntaliitot hankealueella. Maakuntaliittoa ovat Satakuntaliitto, Hämeen liitto, Pirkanmaan liitto ja Varsinais-Suomen liitto. Muita kumppanitahoja ovat hankealueen ELY-keskukset. Sprit-hankkeen päätavoitteita ovat: 1. Asenneilmapiiriin vaikuttaminen eli suvaitsevan ja keskusteleavan asenneilmapiiriin edistäminen. 2. Kotoutumisen tukeminen. Pa-

kolaisten vastaanottoon soveltuvien, kotoutumista tukevien toimintamuotojen käynnistäminen ja kehittäminen. (SPR.)

Spirit-hankkeen puitteissa SPR:n piireissä järjestettyjä kotoutumista tukevia toimintoja on monia. Tällaisia ovat: ystävä- ja tukihenkilötoiminta, asumisapu uusille tulokkaille, suomen/ruotsin arkikielen kerhot, muut kerhot ja kurssit (arjen turvallisuus, ensiapu, vapaaehtoistoiminta), koululaisten läpsykerhot, kansainväliset klubit, leirit ja retket. Spirit hankkeeseen kuuluu myös SPR:n sisällä toteutettavaa työtä, kuten uusien ihmisten rekrytointi monikulttuurisuustyöhön ja vapaaehtoisiksi, pakolaiskysymysten ja kuntapaikkaprosessin vieminen osaksi vapaaehtoisikoulutusta, esim. osaksi ystävätoimintaa. Yksi hankkeen osa on uusien materiaalien kehittäminen SPR:n koulutus- ja vaikuttamistyöhön, SPR:n luottamus- ja toimihenkilöiden kanssa tehtävä asennetyö, kuntavastaanottoon liittyvä yhteistyö sekä verkostoituminen paikallisosastojen välillä. Hankealueen viranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu myös. (SPR.)

2.4 Maahanmuutto

Suomessa elää eri syistä muualta muuttaneita ihmisiä, joiden muuton syyt voivat olla tilapäisiä tai pysyviä. Oleskeluoikeutta säätelee ulkomaalaislaki. Kotoutumista ja vastaanottoa säätelee laki maahanmuuttajien kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Yleisimmät maahanmuuton syyt ovat: 1. perheside, 2. työnteko, 3. opiskelu, 4. humanitaariset syyt, 5. paluumuutto (SPR.)

Suomeen netto maahanmuutto vuosina 2006-2009 oli noin 10 000-15 000 henkilöä vuodessa. Humanitaarisista syistä muuttavien osuus vaihtelee vuosittain 10-20%. Humanitaarisista syistä maahanmuuttavilla tarkoitetaan kiintiöpakolaisia, turvapaikanhakijoita ja pakolaisten Suomeen muuttaneita perheenjäseniä. (SPR.)

Suomessa käytäntönä on että pakolaiset sijoitetaan suoraan kuntiin heille varattuihin vuokra-asuntoihin. Pakolaiset matkustavat normaaleilla vuorolennoilla. Suomessa Helsinki-Vantaan lentoasemalla käytännön vastaanoton hoitaa Suomen Punainen

Risti. SPR:n henkilökunta saattaa tarvittaessa jatkolenolle, bussiin tai junaan. Sijoituskunnan henkilöt ovat vastassa kuntaa lähimmällä kentällä tai asemalla. Jokaisen pakolaisen kohdalla on valittu sijoituskunta niin, että hänelle tarjoutuu hyvät mahdollisuudet kotoutumiselle. Tärkeitä huomioitavia asioita ovat opiskelu- ja työskentelymahdollisuudet sekä saman etnisen ryhmän edustajien tuki. Myös mahdolliset jo maassa olevat sukulaiset otetaan huomioon. Taustasyyt, kuten kidutusten uhrit tai muu vaativa terveydenhuoltoa vaativa syy huomioidaan. (Ekholm, Magennis & Salmelin 2005, 56,59.)

Heti maahantulon alkuvaiheessa pakolaisille tehdään terveystarkastus, sillä he tulevat usein oloista joissa on pieni mahdollisuus saada terveydenhuoltoa. Terveystarkastuksessa selvitetään heidän terveydentilaansa, seulotaan hoidettavat ja suojausta vaativat tartuntataudit, sekä varmistetaan rokotussuoja. Tarkastuksella pyritään myös ehkäisemään, tunnistamaan ja hoitamaan mahdollisia psyykkisiä ongelmia. Löydöksiä on usein paljon ja laajaa asiantuntemusta tarvitaan. Vastaanottokäynteihin on varattava paljon aikaa ja avuksi on pyydetty ammattitaitoinen tulkki. Terveystarkastuksen ja haastattelujen tekijältä vaaditaan tietoa pakolaisen kulttuuritaustasta, hänen terveyteen ja sairauteen liittyvästä ajattelustaan ja uskomuksistaan. (Ekholm, Magennis & Salmelin 2005, 65-66.)

Terveystarkastukseen kuuluu hoitajan tekemä laaja terveydentilan arvio kyselylomaketta apuna käyttäen sekä lääkärin ja hammashoidon tarkastukset. Selville pyritään saamaan oleskelualueet ja -olosuhteet ennen Suomeen tuloa, koetut traumat, aikaisemmat sairaudet ja niiden hoito, mahdolliset altistumiset sairauksille ja rokotustiedot. Perustutkimukseen sisältyy keuhkokuva, hiv- ja hepatiitti-B kokeet, kardioliipin sekä hemoglobiinin mittausta. Tarkemmassa tutkimuksessa voidaan tehdä lisätutkimuksia verestä, virtsasta ja ulosteesta. Yleisimmät ongelmat tavallisimpien traumioiden lisäksi ovat psykosomaattiset oireet, hammasongelmat, infektiot, anemiat, traumojen jälkitilat ja muunlaiset toiminnan vajavuudet. (Ekholm, Magennis & Salmelin 2005, 66.)

Kansainvälisen arvion mukaan noin 20 - 40 % pakolaisista on kidutuksen uhreja, mutta perusterveydenhuollossa koetaan heidän hoitamisen liian vaikeaksi. Useissa maissa onkin perustettu kuntoutuskeskuksia kidutuksen uhreille, myös Suomessa.

Terveysasioiden selvittäminen ja hoito vaatii yleensä useita käyntejä terveyskeskukseen tai muuhun terveydenhuoltoon. Rokotusohjelmalla varmistetaan hyvä perussuoja niin aikuisille kuin lapsillekin, sillä usein rokotussuoja on pakolaistaustaisilla puutteellinen tai puuttuu täysin. Terveystarkastukseen sisällytetään myös paljon neuvontaa ja terveystarkastusta. Kerrotaan maan ja paikkakunnan terveystarkastuksista. Kerrotaan mm. neuvolatoiminnasta, kouluterveydenhuollosta, hammashoidosta ja akuuttisairaanhoidosta. (Ekholm, Magennis & Salmelin 2005, 66.)

Maahanmuuttoon liittyy yleensä muutokset sosiaalisissa verkostoissa, ihmissuhteet vähentyvät, juurettomuus lisääntyy, ilmenee syrjintää, elämänhallinnan heikkenemistä kieleen ja kulttuuriin liittyvistä tekijöistä johtuen. Nämä taas altistavat muille sosiaalisille ongelmille. Pakolaisten kanssa tehtävän sosiaalityön tarkoituksena on tukea ja auttaa kotoutumista. Sosiaalityöllä pyritään helpottamaan arkielämää. Suomessa pakolaisiin liittyvä sosiaalityö sisältää neuvontaa sosiaaliturvan etuuksien ja kotoutumisen tukitoimenpiteisiin liittyen, yksilöllistä psykososiaalista tukea, lastensuojelua, yhteisö- ja verkostotoimintaa, tiedon lisäämistä pakolaisasioissa sekä muuta toimintaa. (Ekholm, Magennis & Salmelin 2005, 67.)

2.5 Käsitteet

Maahanmuuttajataustainen henkilö on ulkomailta toiseen maahan pysyvästi muuttava henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Maahanmuuttaja voi olla pakolainen, turvapaikanhakija, siirtolainen tai paluumuuttaja. Maahanmuuttajuus on myös leima josta saattaa olla hyvinkin vaikea päästä eroon. (Matikainen, Marisel & Åberg 2009, 6.)

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä joka muuttaa maasta toiseen. Tämä on yleiskäsite, ja se kattaa kaikki eri syistä muuttavat henkilöt. (Ikonen, Kumpumäki, Marttinen ym. 2010.)

Pakolainen (refugee), Geneven sopimuksen määrittelemä poliittista vainoa pakeneva turvapaikanhakija. Pakolaisuudella ei tarkoiteta oikeutta saada suojelua vaan pakkoa

alistua pitkäaikaiseen turvapaikkaprosessiin. Saadakseen statuksen pakolainen, on vakuutettava viranomaiset kärsimyksensä ja asemastaan uhrina. Pako ei ole vain alistumista tilanteeseen, se edellyttää rohkeutta lähteä, entisen hylkäämistä ja uuden aloittamista muualla. Syitä pakolaisuuteen on monia, he pakenevat sotaa, nälänhätää, luonnonkatastrofeja, patriarkaalisia perherakenteita, köyhyyttä ja työttömyyttä. (Himanen & Könönen 2010, 70-71.)

Kiintiöpakolaiset tulevat YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaisleireiltä. Suomi ottaa vastaan vuosittain tietyn määrän kiintiöpakolaisia, jotka valitaan yhteistyössä UNHCR:n kanssa. Heille myönnetään Suomessa pakolaisstatus.

Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua oman kotimaansa ulkopuolella. Hänellä on aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen takia, eikä hän voi turvallisesti palata kotimaahansa. Pakolaisaseman henkilö saa kun jokin valtio antaa turvapaikan tai kun UNHCR toteaa hänen olevan pakolainen. (Ikonen, Kumpumäki, Marttinen ym. 2010.)

Turvapaikanhakijat tulevat useimmiten sotien repimistä maista, kuten Irak, Afganistan ja Somalia. Suomeen on tullut 2000-luvulla keskimäärin 3000 turvapaikanhakijaa vuodessa ja vain muutamalle prosentille myönnetään varsinainen turvapaikka. Toissijaisen suojelun, humanitaarisen suojelun tai inhimillisen syyn takia lupia myönnetään satoja vuosittain. (Himanen & Könönen 2010, 94-95). Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakija ei ole pakolainen ellei hänelle myönnetä pakolaisstatusta. Turvapaikanhakijat asuvat Suomessa vastaanottokeskuksissa, ryhmäkodeissa tai tukiasunnoissa. Osa järjestää asumisensa itse, mutta myös tällöin he ovat rekisteröitynä vastaanottokeskuksessa. Yksin tulleet alaikäiset sijoitetaan ryhmäkoteihin. Tukiasunnot on tarkoitettu 16-17 vuotiaille. Kaikissa asumispaikoissa on sosiaalialan henkilökuntaa, joka auttaa turvapaikanhakijoita arkiasioiden hoidossa. (Ikonen, Kumpumäki, Marttinen ym. 2010.)

Vastaanottokeskus on paikka, missä maahantulijat asuvat turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan. Keskuksessa huolehditaan turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, majoituksesta, palveluista ja odotusaikaa tukevista toiminnoista. Vastaanottojärjestelmä on sisäministeriön alaisuudessa, keskuksia pyörittävät kunnat ja Suomen Punainen

Risti. On olemassa myös niin sanottuja transit-keskuksia, joista turvapaikanhakijat siirretään muihin kuntiin odottamaan Maahanmuuttoviraston päätöstä. Vastaanotto-keskukset eivät ole suljettuja laitoksia, mutta turvapaikanhakijat kokevat ne leireinä tai vankiloina sillä siellä eletään eristettynä yhteiskunnasta, ja mielekästä tekemistä on vähän. Keskuksessa asutaan yleensä isoissa huoneissa ja yksityisyyttä on vähän. Päätöstä voidaan odottaa pitkiäkin aikoja, kuukausista vuosiin. (Himanen & Könönen 2010, 106-107.)

On tutkittu, että turvapaikanhakijoilla mielenterveysongelmat ovat yleistyneet. Moni tarvitsee psyyken lääkitystä, mutta ongelmana on vaikea hoitoon pääsy, usein keskuksissa ei ole omaa lääkäriä. Suomessa vastaanottokeskukset sijoitetaan kauas isoista kaupungeista, kauas sieltä missä hakijat haluaisivat itse mieluummin asua. Isoissa kaupungeissa asuu usein samasta maasta kotoisin olevia ja niissä olisi paremmat mahdollisuudet työllistyä. Ongelmat paikkakuntalaisten ja hakijoiden välillä sekä rasistiset hyökkäykset keskuksiin ovat omalta osaltaan seurausta keskusten sijoittamisesta. Myös turvapaikanhakijoiden kesken ilmenevät riidat kertovat keskusten toiminnan vähäisyydestä. (Himanen & Könönen 2010, 106-107.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tutkia Spirit-hankkeen vaikutuksia. Millaisia vaikutuksia järjestetyillä toiminnoilla on ollut asenteisiin ja ovatko ne tukeneet maahanmuuttajia heidän kotoutumisessaan suomeen, toimijoiden näkökulmasta.

Tutkimuksen tavoitteena on: 1. Arvioida toimintojen vaikutuksia asenteisiin ja kotoutumisen tukemisessa, 2. Toimijoiden kokemuksia toimintojen vetämisestä, 3. Toimintojen tarpeesta tulevaisuudessa.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tutkimukseni on laadultaan kvalitatiivinen. Sen avulla kerättiin tietoa kotoutumiseen liittyvissä asioissa toimintoihin liittyviltä ihmisiltä, laadullisin metodein eli teemahaastattelulla. Kohdejoukko on tarkoituksenmukaisesti valittu, Spirit-hankkeen projektipäällikkö oli valinnut minulle sopivat haastateltavat ja sain heidän yhteystietonsa häneltä. Tiedon keruun toteutin teemahaastatteluina, jotka toteutettiin eri paikkakunnilla. Paikanpäällä kävin haastattelemassa Porin läksykerhossa ja Punkalaitumella läksykerhoon liittyen. Puhelinhaastatteluna haastattelin Paimion vastaanottokeskuksen yhteyshenkilöä ja Turun vastaanottokeskuksen yhteyshenkilöä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Haastattelujen jälkeen litteroin saadun materiaalin ja analysoin sen sisällön analyysillä. Kaikki haastattelut pohjautuivat samaan runkoon. Teemahaastattelun runko työn liitteenä. (LIITE 1)

4.1 Teemahaastattelu

Tutkimustyöni toteutan haastattelemalla avainhenkilöitä ja ryhmien vetäjiä määrättyissä paikoissa. Haastattelut tapahtuvat teemahaastatteluna. Siinä keskitytään ihmisten tulkintoihin asioista, heidän asioille antamia merkityksiä ja niiden ilmenemistä vuorovaikutuksessa tutkitaan. Teemahaastattelulla pyritään saamaan vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Teemahaastattelussa käsiteltävät teemat ovat jo ennen haastattelua valmiiksi ajateltu ja määritetty. Aina teemojen käsittely järjestyksellä ei ole suurta merkitystä, vaan haastattelu voidaan toteuttaa keskusteluna jossa asiat tulevat esiin luontevasti. Toisinaan tutkimusongelma voi vaatia asioiden määrätyn käsittelyjärjestyksen. Teemahaastattelun toteutus keskusteluna ei ole vain tavallista arkikeskustelua, vaan sille on määritetty tarkoitus. Erityisen tärkeää teemahaastattelussa on että haastattelijalla saa pidettyä haastattelun rakenteen kasassa. Hyvä puoli on se että aineisto on aitoa, koska se rakentuu haastateltavan omista kokemuksista. (Virsta.)

Huono puoli tässä menetelmässä on se että haastateltavan kertoma alkaa johdatella liikaa haastattelun kulkua. Silloin ongelma on että eri haastattelut ovat liian erilaisia

ja niitä on vaikeaa vertailla niiden teemarakennetta. Vaarana on että aineistoon kertyy vain sekalaisia ihmisten puheita. Tällaista haastattelijan on vaikeaa jälkikäteen jäsentää ja muodostaa päätelmiä. Tarkoituksena on että päätelmät perustuisivat vastaajien puheeseen ja kokemuksiin, eivätkä tutkijan omiin päätelmiin. (Virsta.)

Teemahaastattelussa tutkittavien henkilöiden määrä on huomattavasti pienempi kuin normaalissa lomakehaastattelussa. Kyselyissä haastateltavien valinta ja lukumäärä perustuvat otantaan, sillä niillä pyritään yleensä yleistämään tulos johonkin perusjoukkoon nähden. Teemahaastattelussa on tärkeää kiinnittää erityisesti huomiota haastateltavien valintaan, sillä haastattelujen määrä on niin pieni, että on mahdotonta saada aikaan normaali otos. Tutkimussuunnitelmassa on perusteltava ja kuvattava periaatteet, minkä mukaan tutkimukseen on valittu tietyt haastateltavat. Kun aineistoa aletaan tulkita, siihen on olemassa kaksi tapaa. Toisen mukaan aineistossa pysytään tarkasti, ja vain siinä esiintyviä asioita tulkitaan ja analysoidaan. Toinen tapa on, että aineistoa pidetään lähteenä tutkijan pohdiskelulle ja tulkinnoille. Näin aineisto on tutkijan apuväline. (Virsta.)

Vaikein vaihe laadullisessa tutkimuksessa on tulkintojen tekeminen. Haastateltavien esiin tuomat mielipiteet ovat ns. ensimmäisen asteen tulkintaa. Tutkijan pitäisi kuitenkin pystyä tulkitsemaan aineistoa teoreettisella tasolla. Silloin etsitään teorian avulla yleisiä toimivia teoreettisia tulkintoja ihmisten esittämistä tulkinnoista. Ensimmäisen vaiheen tulkinnat tulee olla muokattu mielekkäästi. (Virsta.)

4.2 Sisällönanalyysi

Sisällön analyysillä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Tällainen dokumentti voi olla esim. haastattelu, puhe tai keskustelu. Tällä menetelmällä yritetään luoda yleismuotoinen tiivistelmä tutkittavasta asiasta. Sisällönanalyysillä kerätty aineisto voidaan järjestellä johtopäätöksien tekemistä varten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103) Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106.)

Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä, josta analyysin avulla pyritään luomaan sanallinen ja selkeä kuvaus. Sisällön analyysillä pyritään aineisto järjestämään tiiviiksi ja selkeäksi ilman, että sen sisältämä informaatio katoaa. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoitus on lisätä sen informaatioarvoa, keräämällä mielekäästä, selkeää ja yhtenäistä tietoa hajanaisesta aineistosta. Analyysillä saadaan aineistoon selkeyttä, jolloin voidaan tehdä selviä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineistokäsittely laadullisesti pohjautuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. Aluksi aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudelleen eritavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysia tapahtuu koko ajan laadullista aineistoa käsiteltäessä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.)

Toteutan aineistolähtöisen sisällönanalyysin eli induktiivisen aineiston analyysin. Sen vaiheet ovat 1. aineiston pelkistäminen eli redusointi, 2. aineiston ryhmittely eli klusterointi ja 3. teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Aineiston pelkistämässä analysoitava informaatio voi olla esim. aukikirjoitettu haastatteluaineisto. Pelkistäminen voi tapahtua informaation tiivistämisenä tai sen pilkkomisena osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108-109.) Ryhmittelyssä aineistosta kerätyt alkuperäisilmaukset käydään läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa kuvaavat käsitteet ryhmitellään luokiksi ja nimetään. Käsitteellistämässä yhdistellään luokituksia, niin että saadaan luotua uusi pääluokka käsitteille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110-111.)

Omassa työssäni toteutin sisällönanalyysin seuraavalla tavalla. Ensimmäiseksi keräsin aineistoista konkreettiset asiat alleviivaamalla ja jaoin ne kolmen tutkimustavoitteen mukaan. Sen jälkeen tein aineiston pelkistämisen, eli tiivistin haastatteluista otettuja lauseita. Ryhmittelin saamani käsitteet omiin luokkiinsa. Kolmas vaihe oli aineiston ryhmittely aiheiden mukaan, esim. vaikutukset asenteisiin, kotoutumisen tukeminen, toiminnon sujuminen. Näin sain aineistoista esiin teoreettisia käsitteitä ja tarvitsemani tiedon tekstin analysoimiseksi. Malli tekemästäni sisällönanalyysistä on työni liitteenä. (LIITE 2)

5 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

5.1 Eettisyys

Tutkimuksen kohteet eli haastateltavat oli ennalta valittu. Haastattelin henkilöitä, jotka minulle osoitettiin, ryhmien vetäjiä. Haastattelut nauhoitettiin, mutta ne ovat vain tutkijan käytettävissä. Kenenkään nimiä ei työssäni mainita, ei ryhmien ohjaajien, eikä kotoutumistoimintoja käyttäneen. Haastatteluissa muotoilin kysymykset niin, että ne ovat mahdollisimman neutraaleja, eivätkä ne muuta vastauksia mitenkään. Pysin muokkaamaan kysymykset sellaisiksi että ne antavat vain suuntaa kysymyksen teemasta, mutta eivät ohjaa haastateltavan vastausta mitenkään. Analysoin haastattelu materiaalin, vastauksia mitenkään muuttamatta. Tuloksiin suhtaudun objektiivisesti ja pyrin johtopäätöksissäni huomioimaan tarkasti sen mitä haastateltavat sanoivat. Analyysissa pyrin siihen, että keskityn materiaaliin kokonaisuutena, tosin paikkakunnittaiset erot nousevat jonkin verran esiin.

5.2 Luotettavuus

Tutkimukseni luotettavuus perustuu pääasiassa haastateltavien henkilökohtaisiin mielipiteisiin. Haastattelemalla kerätty tieto on heidän kokemuksiaan kotoutumista tukevista toiminnoista. Mielipiteitä on vaikeampi analysoida kuin selkeää faktatietoa. Mielipiteet ovat faktaa koetusta toiminnosta ja sen vetämisestä. Mutta on otettava huomioon, ettei haastateltava ehkä tuo kaikkia asioita esiin haastattelussa. On mahdollista etten omilla kysymyksilläni saanut nostettua esiin täysin niitä asioita joita tutkin, jolloin haastattelu jää pintapuoliseksi. Haastattelu tilanteissa joissa olin paikan päällä, toisessa oli kerho meneillään joten se saattoi aiheuttaa haastatteluun häiriötekijöitä. Haastateltava keskeytettiin haastattelun aikana pariin otteeseen. Saattaa siis olla että kaikki asiat eivät tulleet haastattelussa esiin sen vuoksi. Toisessa kohteessa olin haastateltavan kanssa kahden kesken rauhallisessa tilassa, ja huomasinkin että haastattelu sujui todella hyvin. Siinä haastattelussa tuntui, että sain paljon tietoa haastateltavalta.

Puhelinhaastattelussa on se ongelma, että en voi tietää keskittykö haastateltava täysin meneillään olevaan haastatteluun. Huomasinkin kahdessa puhelinhaastattelussa selvää eroa. Toinen haastateltava oli varannut tunnin aikaa vain haastatteluani varten ja siksi tunsin haastatteluni onnistuneen hyvin. Toisessa puhelinhaastattelussa alkuperäinen haastateltava ei pystynytkään keskustelemaan kanssani ja hän ohjasi haastattelun sijaiselleen. Tämä haastattelu tuntui jäävän pintapuoliseksi vaikka yritin avata kysymyksiäni hyvin. Haastattelusta tuli se kuva että haastateltavaa ei kovin paljon kiinnostanut sillä hetkellä vastaila kysymyksiini. On myös otettava huomioon että haastattelin vain neljässä kohteessa, joten tutkimuksen laajuus on suhteellisen pieni ja kerätty tieto on vähäinen, mikä vaikuttaa osaltaan tuloksen luotettavuuteen.

6 TULOKSET

6.1 Hankkeen vaikutukset

Ensin analysoin hankkeen vaikutuksia kotoutumisen tukemisessa ja ihmisten asenteisiin. Tuloksissa oli jonkin verran eroja paikkakunnittain johtuen erilaisista toiminnoista. Yleisesti tulokset olivat hyviä. Kerhoilla on säännölliset kävijät ja heillä on positiivisia oppimistuloksia. Läksykerhon kävijöillä oli huomattu paljon kehitystä koulumenestyksessä sekä kielitaidossa. Läksykerhon vetäjän sanoin:

”olemme saaneet myös opettajien taholta tietoa että he ovat menestyneet koulussa hyvin, erityisesti matikassa ovat loistavia”.

Kerhojen on huomattu tukevan hyvin maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen. Läksykerhossa lapset saavat tilaisuuden tutustua suomalaisiin ja muihin oppilaisiin. Kerhossa järjestetyt retket ovat lähentäneet ohjaajia ja kävijöitä toisiinsa. Kielikerholla ja uusilla kontakteilla suomalaisiin on suuri merkitys maahan juuri saapuneille. Erään haastateltavan mielipide olikin se, että vastaanottokeskuksissa ei ehdi tapahtua varsinaista kotoutumista, mutta kunnissa asuvat maahanmuuttajat saavat tukea hankkeesta kotoutumisessaan.

Asenteisiin pyritään vaikuttamaan mm. keskusteluilla ja järjestämällä toimintaa, josta mediakin kiinnostuu. Kerhon toimiessa eräällä paikkakunnalla oli huomattavissa asenteiden muutosta myönteisemmiksi ja ennakkoluulot olivat vähentyneet. Lapsilla asenteet olivat avoimet alkuunkin, mutta suomalaisten lasten vanhemmat aiheuttivat asenneongelmia. Samalla paikkakunnalla asenteet ovat yleisesti neutraalit, mutta jonkin verran esiintyy piilorasismia. Kerhoon yritettiin saada vapaaehtoisia vetäjiä, siinä kuitenkin onnistumatta. Kielitaytymisen syyksi sanottiin usein kielitaidon puute.

”Kynnys on suuri, ja ihmiset luulevat etteivät he pärjää tällaisessa toiminnassa.”

Nyt asenteet tällä paikkakunnalla ovat huonontuneet kerhon päättymisen jälkeen. Ongelmaksi on noussut se, etteivät maahanmuuttajat ole enää oma ryhmänsä, vaan lapset on nyt integroitu normaaleihin luokkiin.

”Lapset tulisivat hyvin toimeen keskenään mutta nyt vanhempien asenne on muuttunut, he eivät ole tottuneet asiaan vaan heillä on tullut mitta täyteen.”

Myös toisella paikkakunnalla asenteet olivat ongelma ja Spirit-hankkeen puitteissa järjestetyillä tapahtumilla yritettiin vaikuttaa niihin. Paikkakunnalle tuli vastaanotto-keskus vasta lähiaikoina uutena asiana, sen myötä ovat asenteet vähitellen muuttuneet myönteisemmiksi. Enää maahanmuuttajat eivät ole niin outo asia. On huomattu että on mahdollista elää ja asua rintarinnan. Vastaanottokeskuksissa toimivilla asenteet ovat yleensä jo kunnossa. Asenteissa on huomattu muutoksia myönteisempään suuntaan, myös SPR:n henkilöstön keskuudessa.

”Osastossakin on tullut muutoksia, aihe ei ole enää ”kuumaperuna”.”

Erään haastateltavan mukaan SPR:n sisälläkin hanke on ollut ”raikas tuulahdus”. Kaikki uusi tieto lisää ihmisten avoimuutta ja kanssakäymistä.

6.2 Ohjaajien kokemuksia toiminnoista

Kaikki toiminnot ja yhteistyö Spirit:in kanssa ovat sujuneet kaikin puolin hyvin. Spirit on onnistunut hyvin toimintojen järjestämisessä ja kotoutumisen tukemisessa. Toimintojen vetäjät ovat saaneet materiaalia, tukea ja neuvoja tarvittaessa, on järjestetty seminaareja ja tapahtumia. Tukea sai ensimmäisten ohjaajien kouluttamisessa sekä jatkuvasti sai henkistä tukea. Spiritiltä sai myös taloudellista tukea, mikä mahdollisti retken kerhon ohjaajille, kävijöille ja heidän perheilleen sekä erilaisten materiaalien hankinnan. Kerhon ohjaaja kokee asian niin, että tukea kyllä saa mutta ei pyytämättä. Hyväksi apuvälineeksi toimintoja perustettaessa koettiin Spirit-hankkeelta saadut vapaaehtoisen ohjeet.

Ohjaajat huomasivat kehittyneensä kerhojen myötä maahanmuuttajien kanssa työskentelyssä. Työssä oppii ajattelemaan asioita toiselta kannalta, maahanmuuttajan kannalta. Työskentely hankkeessa on lisännyt ohjaajien monikulttuurista rohkeutta. Spirit:in puitteissa on järjestetty mm. naistenkerho, käsityökerho, mamu-ryhmä, läksykerho, kielikerho, lastennurkkaus, erilaisia juhlia ja tapahtumia. Kerhoilla on säännölliset kävijät, joista toiset ovat aktiivisempia osallistujia kuin toiset. Esimerkiksi läksykerhoon saatetaan tulla, vaikka lapsilla ei olisi edes läksyjä, koska kerhossa pelataan läksyjen jälkeen pelejä. Pelejä pelaamalla kehitetään yhdessä suomen kieltä.

Ongelmia esiintyi yleisissä asenteissa, käytännön asioissa kuten hankinnoissa ja aikataulutuksessa.

”Ilmeni mielipidekirjoituksia lehtien palstoilla ja joidenkin tapahtumien yhteydessäkin saimme vastata kriittisiinkin kysymyksiin.”

Alkuhankaluutena oli myös yhden läksykerhon leimaantuminen maahanmuuttajakerhoksi ja puutteellinen kielitaito. Kun toimintaa selitettiin, saatiin muitakin osallistujia. Kerhoissa tehtiin muutakin kuin vain läksyjä, yhteishengen kohotusta. Koska alkuun myös kielitaito oli ongelma, tehtiin asioita joissa kielitaitoa ei tarvittu. Erityisesti vanhemmilla oppilailla oli kielitaito hyvinkin puutteellinen. Ja sen takia lapsilla oli ongelmia koulussa. Läksykerhon avulla halutaan antaa myönteisiä kokemuksia

koulusta. Ylitsepääsemättömäksi ongelmaksi ilmeni yhdellä paikkakunnalla muiden ohjaajien rekrytointi ja vetäjä koki, että välillä ryhmä oli liian suuri yksin vedettäväksi. Toisessakin kerhossa vapaaehtoisista on koko ajan pula. Jos ohjaajia olisi enemmän, ei kerho rasittaisi joka viikko samoja ihmisiä. Kahdella muulla paikkakunnalla ohjaajien ja vapaaehtoisten saamisessa ei ole ollut mitään ongelmia.

Yksi haastateltava huomautti, että jos paikkakunnalla ei olisi vastaanottokeskusta, ei olisi myöskään monikulttuurista toimintaa. Kävijöitä oli jonkin verran, ja erityisesti lasten toiminta oli suosittua.

”Lasten toiminta oli todella suosittua, ihan vain yhdessä leikkiminen...”

Spirit-hankkeen kanssa järjestettyyn Nälkäpäivä Savikuppi-tapahtumaan ei tullut paljon osallistujia, todennäköisesti se johtui ajankohdasta.

”Ajatuksena oli, että kun tehdään asioita yhdessä, ei edes huomata erilaisuutta.”

Spirit on lisännyt tietämystä ja halua vaikuttaa asioihin. Tarvetta olisi Spirit-hankkeelle pitkällä aikavälillä, yhden talven kestävä apu ei riitä.

6.3 Tarve tulevaisuudessa

Kysyntää olisi samantyyppiselle toiminnalle. Tarvetta olisi myös Spirit-hankkeen tapaiselle hankkeelle pitkällä aikavälillä.

”Alkuun oli tällainen tutustuminen, sitten opitaan suomea ja sitten tehdään jo läksyjä.”

Monikulttuurisuutta pitäisi pystyä lisäämään pienissä kunnissa. Tarvitsisi myös tuoda monikulttuurisuutta enemmän keskusteluun ja arjen tasolle. Kerhoja ja toimintoja

jatkettaessa korostuu pula ohjaajista. Yhdellä paikkakunnalla läksykerho on käynnissä kokoajan. Kerhoja järjestetään vielä liian vähän, sillä tarvetta on koko ajan.

”Läksykerhon jatkamisesta on keskusteltu sekä oppilaiden että vanhempien kanssa, he haluavat että kerhoa jatketaan.”

Erään kävijän vanhempi oli sitä mieltä että kerho on hyvä koska se on ilmainen ja lapset tarvitsevat apua läksyjen teossa joka päivä. Hän itse ei osaa auttaa puutteellisen kielitaidon takia. Hän opiskelee itsekin ja tulee joskus tekemään läksyjään kerhoon. Toisella paikkakunnalla maahanmuuttajalapsien vanhemmilla on käynnissä oma kerho ja he ovat olleet siihen tyytyväisiä.

Kerhoille löytyy tarvetta ja myös asenteita voitaisiin sen avulla muuttaa. Tarvetta esiintyy myös erimuotoiselle kerhotoiminnalle. Suunnitelmissa olisi kerho jossa tutustuttaisiin erilaisten kulttuurien tapoihin.

”Olisi tärkeää tutustuttaa ihmisiä toisten kulttuurien tapoihin, esimerkiksi silmiin katsominen tai kätteleminen.”

Kerhon avulla vaikutettaisiin asenteisiin ja tuettaisiin kotoutumista. Vastaanottokeskuksissa löytyy paljon tarvetta erilaisille toiminnoille. Tällaisen toiminnan järjestäminen vaatii kuitenkin motivointia ja toiminnoista kertomista.

”On muutakin toimintaa kuin vaan olla ja odottaa.”

Suunnitelmissa on kerhojen kehittäminen ja ohjaajien jatkokoulutus. Toiveissa on myös opintoretken teko. Yhdellä paikkakunnalla on toiveissa tapahtuma, missä lähi-kaupungin kouluista voisi oppilaita tulla vierailulle vastaanottokeskukseen. Järjestettäisiin yhteistä tekemistä lapsille maahanmuuttajien kanssa ja vaikutettaisiin tätä kautta asenteisiin.

”...tarkoitus on tehdä jotain yhdessä ja huomata että olemme kaikki aivan samanlaisia.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kaiken kaikkiaan Spirit on onnistunut tavoitteissaan hyvin. Kotoutumisen tukemiseen liittyvässä tavoitteessaan se on onnistunut erittäin hyvin, sillä kerhoissa on huomattu selvää kehitystä kävijöiden taidoissa. Myös tarvetta erimuotoisille toiminnoille on huomattu ja kysyntää jo olemassa oleville toiminnoille on kokoajan.

”Olisi tärkeää tutustuttaa ihmisiä toisten kulttuurien tapoihin, esimerkiksi silmiin katsominen tai kätteleminen.”

Asenteisiin vaikuttaminen on vaikea ja pitkä prosessi ja sitä tavoitetta ei saatu mielestäni vielä tarpeeksi hyvin täyttymään. Myös siksi tarvetta toimintojen jatkamiselle ja asenteiden muutostyölle on yhä.

Huomattavissa oli se, että tällaisten toimintojen tulisi jatkua pitkään. Kotoutuminen on hidas prosessi, tukea tarvitaan eri muodoissa ja pitkään.

”Yhden talven ajan tapahtuva apu ei riitä, vaan pitäisi jatkaa monta vuotta.”

Toiminnon pitkäjänteisyydellä olisi paremmat mahdollisuudet vaikuttaa myös asenteisiin. Vaikka kotoutumista ei tapahdu vielä vastaanottokeskuksissa, se prosessi voidaan jo siellä käynnistää. Toiminnoista on apua niille jotka odottavat siirtymistä toiseen kuntaan Suomessa. Erään haastateltavan sanoin:

”On muutakin toimintaa kuin vaan olla ja odottaa.”

Usein sosiaalisten suhteiden puute ja mielekkään tekemisen puute ovat ongelmana vastaanottokeskuksissa asuvilla. Himanen & Könönen kirjoittavat, että turvapaikanhakijoiden mielenterveyttä on tutkittu ja on todettu että mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet. Usein he kokevat vastaanottokeskuksen vankilaksi tai muuksi vastaanvanlaiseksi suljetuksi laitokseksi. Vastaanottokeskuksissa he ovat usein täysin suljettuna muusta yhteiskunnasta ja mielekästä tekemistä on tarjolla vähän. (Himanen & Könönen 2010, 106-107.)

Silloin vastaanottokeskuksissa korostuu erilaisten toimintojen tarpeellisuus ja niiden mielekkyys vastaanottokeskuksen asukkaille. Vaikka näillä toiminnoilla ei yritetä suoranaisesti tukea kotoutumista, on niillä suuri merkitys terveyden edistämiseksi. Toiminnoissa heillä on mahdollisuus oppia suomalaista kulttuuria ja paikallisia tapoja. Sosiaalisten suhteiden ylläpito ja mielekäs toiminta voivat osaltaan parantaa tai edistää mielenterveyttä, sekä heidän jaksamistaan keskuksessa.

Selkeää näyttöä oppimisen tukemisessa tutkimukseni mukaan oli läksykerhoilla ja kielikerholla. Esimerkiksi läksykerholla haluttiin antaa lapsille ja nuorille myönteisiä kokemuksia koulusta ja selvästi tässä on onnistuttu. Lasten kielitaito on kehittynyt paljon ja on huomattu, että he ovat hyviä koulussa. Kehitystä ja hyviä oppimistuloksia oli huomattu kaikissa toiminnoissa.

”On ollut hyviä oppimistuloksia ja hyvin säännöllisiä kävijöitä.”

Tämä kertoo mielestäni siitä että toiminnot ovat erittäin tärkeitä maahanmuuttaneille lapsille ja nuorille heidän tulevaisuutensa kannalta. Kerhojen myötä he saavat tukea koulunkäyntiin ja kielen oppimiseen mutta myös hyvää tukea kotoutumisessaan. He saavat kerhossa kontaktin suomalaisiin. Kun kerhoissa on muitakin kävijöitä kuin vain maahanmuuttajia on tilanne ihanteellinen. Toiminnot antavat tilaisuuden uusiin kontakteihin ja sosiaalisten suhteiden luomiseen.

”Suuri merkitys on kielikerholla näille saapuneille maahanmuuttajille. Ja myös kontaktit paikallisiin.”

Kävijämäärät eivät aina ole suuria, mutta sitä voidaan suurentaa tiedottamalla ja informoimalla. Kaikkien haastattelujeni perusteella toiminnassa olevilla kerhoilla on vakituiset kävijät. Ja koska kävijät ovat aktiivisia se lisää toimintojen tärkeyttä. Usein maahanmuuttajilla on pieni tukiverkosto, ja ystäväpiiri rajoittuu samaa etnistä taustaa oleviin henkilöihin. Kerhoissa he voivat ohjaajien tuella tutustua muihin ihmisiin. Erilaisten kerhojen järjestäminen lisää kiinnostusta toiminnasta ja tavoittaisi enem-

män ihmisiä. Se että kerhot olisivat selkeästi avoimena kaikille ja niitä mainostettaisiin siten, toisi lisää kävijöitä ja samalla herättäisi mielenkiintoa vapaaehtoisten keskuudessa.

Mielestäni asenteisiin pystyttiin toimintojen kautta vaikuttamaan hyvin, mutta toimintoja jatkamalla niiden vaikutukset olisivat kestäneet. Hyvä esimerkki on paikkakunta, missä toiminnan loputtua asenteet muuttuivat melkein pä entistä negatiivisemmiksi. Siellä toiminta loppui juuri kun asenteet olivat alkaneet muuttua.

”Lapset tulisivat hyvin toimeen keskenään mutta nyt vanhempien asenne on muuttunut, he eivät ole tottuneet asiaan vaan heillä on tullut mitta täyteen.”

Lapset olivat tutustuneet toisiinsa kerhossa ja oli alettu juuri oppia yhteinen kieli. On harmillista että vanhempien asenteet olivat kokoajan kovin negatiiviset, sillä se vaikuttaa lapsiinkin. Kerhon avulla suomalaiset lapset saivat huomata, etteivät eri maasta tulevat lapset ole niin erilaisia kuin me muutkaan. Lasten ystävystyminen keskenään olisi voinut vaikuttaa ajan kanssa positiivisesti vanhempien asenteisiin. Samalla paikkakunnalla ohjaajapula on erikoinen. Kerhoon ei saatu yrityksistä huolimatta lisää ohjaajia. Vetäjä totesi, että on erikoista kieltäytyä kielitaidon takia, sillä kerhossa puhutaan lasten kanssa suomea.

”Vaikeaa ketään sinne oli tosiaan saada, kun kysyin eläkkeellä olevia esim. opettajia, he kieltäytyivät sanoen että eivät osaa kieltä.”

Erilaiset tapahtumat ovat mielestäni hyvä tapa vaikuttaa ihmisten asenteisiin sillä silloin tietoa ei anneta väkisin. Oli harmillista että Spirit- hankkeen puitteissa järjestetty Nälkäpäivän Savikuppi- tapahtuma ei onnistunut odotetusti. On mahdollista että ajankohta vaikutti merkittävästi, sillä se järjestettiin heinäkuussa kun on parhain lomakausi meneillään. Ne tapahtumat missä maahanmuuttajat olivat olleet mukana esim. ilmapalloja jakamassa lapsille, ovat mielestäni onnistuneet. Silloin lapselle jää positiivinen mielikuva erinäköisestä ihmisestä. Myös aikuiset saavat siinä positiivisen kuvan, kun maahanmuuttaja tekee hänen lapsensa iloiseksi.

”Taka-ajatus oli että aikuiset ihmiset näkevät sen kun heidän lapsensa saa jonkin ilahduttavan asian henkilöltä joka nyt sattuu olemaan maahanmuuttaja.”

Kaikki toimijat olivat kokeneet, että toiminnot olivat sujuneet hyvin ja että yhteistyö hankkeessa on onnistunut.

”Mielestäni järjestön sisälläkin on tarvetta tällaisen monikulttuurisuuden tuomiseen keskusteluun ja arkipäivän tasolle.”

Mutta suurin osa haastateltavista ei osannut suoraan ottaa kantaa siihen, olivatko maahanmuuttajat saaneet tukea kotoutumisessaan. Asenteisiin oli yritetty vaikuttaa kaikilla paikkakunnilla ja yleensä onnistuttu myönteisesti. Kaikki olivat samaa mieltä siitä että tällaista toimintaa tarvitaan pitkällä aikavälillä. Kotoutuminen on pitkä prosessi eikä sen tukemiseksi riitä yksipuolinen tuki. Toimintojen tulisi kehittyä maahanmuuttajan kehittymisen mukana.

Tulevaisuuden kannalta on maahanmuuttajille tärkeää koulunkäynti ja hyvä tapa sen tukemiseen on läksykerho. Lapsille avataan mahdollisuus lisäopintoihin ja hyvään koulutukseen suomessa. Tarvetta selkeästi esiintyy näille toiminnoille ja myös erityyppisille kerhoille.

”Ja erityisesti nämä 7. – 9. luokkalaiset, heidän on vaikeaa saada myönteisiä kokemuksia koulusta kun kielitaito on niin puutteellista ja oppiaineet outoja.”

Tulevaisuuden suunnitelmia haastateltavilla oli jo ja halua kehittää toimintaa. Läksykerhossa toivotaan toiminnan laajentamista ja toisella paikkakunnalla uudelleen käynnistämistä koska kysyntää on paljon ja kokemukset kerhosta olivat positiiviset. Kerhoja haluttaisiin pystyä kehittämään ja ohjaajien määrää lisäämään.

”Haluaisimme voida kehittää kerhoa, ensi vuoden suunnitelmassa on sellaisia ajatuksia että me jatkokoulutamme ohjaajia ja teemme opintoretken jonkin.”

Toimintojen avulla olisi mahdollisuus vaikuttaa yhä enemmän ihmisten asenteisiin. Myös toisen vastaanottokeskuksen haastateltavan ajatus tuoda lapsia vierailemaan vastaanottokeskukseen lähikaupungin kouluista oli mielestäni loistava idea.

Parhaiten asenteisiin voidaan vaikuttaa tuomalla asioita esiin keskusteluissa, tapah-
tumissa ja yhdessä tekemällä. Olisi hienoa nähdä maahanmuuttajia kerhojen vetäjinä
tai vapaaehtoisina. Heillä olisi silloin hyvä kielitaito ja he olisivat hyvä vertaistuki
muille maahanmuuttajille. Minun mielestäni olisi tarvetta monikulttuurisille leireille.
Niissä eri-ikäiset ja eri taustaiset lapset ja nuoret saisivat tehdä kaikkea mukavaa yh-
dessä. Leirejä voitaisiin järjestää lapsille ja nuorille mutta myös perheille. Leirien
avulla voitaisiin edistää maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen ja samalla olisi
mahdollisuus vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Leireillä ohjaajienkin olisi hyvä olla et-
niseltä taustaltaan erilaisia.

LÄHTEET

Ekholm, E, Magennis, S. & Salmelin, L. 2005. Uusi alku. Käsikirja pakolaisten valinnasta vastaanotosta ja kotoutumisesta. Työministeriö. Helsinki.

Himanen M. & Könönen J. 2010. Maahanmuutto-poliittinen sanasto. Helsinki. Into kustannus oy.

Ikonen, K., Kumpumäki, T., Marttinen I., Mustonen, H., Männistö, Y. & Wikstedt, A. 2010. Kotona Suomessa. Tarinoita ja artikkeleita maahanmuutosta. Talinna.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. 1999. Viitattu 15.4.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

Maahanmuutto ja Suomen Punainen Risti. Viitattu 09.5.2012
http://www.redcross.fi/apuajatuksia/maahanmuuttajientuki/tietoakannanotto/Vastauksia/fi_FI/index/files/83599994933939227/default/Maahanmuutto_ja_Punainen_Risti.pdf

Matikainen, J., Marisel, S.G., Åberg, L-K. Vapaaehtoisen opas. Kotoutumisen tukena. Suomen Punainen Risti. 2009.
http://www.redcross.fi/aktiivit/monikulttuurinen_toiminta/aineistoja/fi_FI/vapaaehtois_oppas/

SPR- Spirit esittely pdf

SPIRIT- SPR:n piirit ja osastot vaikuttajina 2010-2011. Punainen Risti. Viitattu 10.12.11 http://www.redcross.fi/aktiivit/piirit/sivut/satakunta/spirit/fi_FI/spirit1

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa. Tammi.

Uusi kotouttamislaki. 2011. Viitattu 15.4.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/ajankohtaista/lajankohtaista/lakiuudistuksista/lakiuudistus/?groupId=c1357024-1f71-4968-9935-5ad9b77140c9&announcementId=d8d4f1b1-83df-40a3-ace9-878726322e0b>

Uusikylä, P., Tuominen, A., Reuter, N. & Mäkinen, A-K. 2005. Kannattaako Kotoutumiskoulutus? Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen arviointi. Työpoliittinen tutkimus. Työministeriö. Helsinki.

Virsta. Tilastokeskus. Viitattu 10.12.11
http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/index_print.html

LIITE 1

Teemahaastattelun runko:

- Kotoutumista tukevan toiminnon käynnistyminen ja sujuminen
- Mahdolliset ongelmat
- Tuki Spirit- hankkeelta
- Toiminnon vastaanotto osastossa, kävijöiden keskuudessa
- Vaikutukset asenteisiin
- Vaikutukset kotoutumisen tukemisessa
- Toiminnon tarpeellisuus tulevaisuudessa

Sisällön analyysi, toimintojen vaikutukset

Pelkistetyt ilmaukset:

suomenkieli kehittynyt 1

työ opettanut huomaamaan asioita maahanmuuttajan kannalta 3

koulumenestys 1

aktiiviset kävijät 5

retket lähentäneet ohjaajia ja kävijöitä 2

ohjaajien asenteet kunnossa 3

asioista ei vain puhuta, vaikutetaan tekemällä 3

osastossa myönteisiä kokemuksia 3

kerhon leimautuminen 4

ohjaajan asenne parantunut 3

lapset samanlaisia kaikilla 3

ennakkoluulot vähentyneet 3

vaikeus saada ohjaajia 4

ohjaajat kieltäytyvät kielitaidon takia 4

vaikeuksia vanhempien asenteissa 4

alueen asenteet neutraalit 3

piilorasismia 4

lapset asenteeltaan kunnossa 3

vanhemmilla mitta täyteen 4

nyt ei maahanmuuttajia hyväksytä ollenkaan 4

maahanmuuttajat ei enää oma ryhmänsä 4

kerho parantanut suhteita suomalaisiin 2

apua tutustumiseen 2

tukea kotoutumiseen 2

mielipidekirjoituksia lehdissä 4

tapahdumilla vaikutetaan asenteisiin 3

yleinen asenne alueella negatiivinen 4

vastaanottokeskus muuttanut asenteita myönteisemmiksi 3

työ antanut monikulttuurista rohkeutta 3

enää maahanmuuttajat ei erilainen, ihmeellinen, outo tai pelottava asia 3

positiivisempi ilmapiiri 3

SPR:n sisällä ”raikas tuulahdus” 3

kielikerho tärkeä 5

kontaktit paikallisiin tärkeitä 2

hyviä oppimistuloksia 1

säännöllisiä kävijöitä 5

kunnissa asuvat maahanmuuttajat saa tukea kotoutumiseen 2

vastaanottokeskuksen toimijoilla asenteet positiiviset 3

tieto lisää avoimuutta ja kanssakäymistä 3

Ryhmittely:

- 1 Vaikutukset oppimiseen ja kehitykseen
- 2 Vaikutukset kotoutumisen tukemiseen
- 3 Asenteet positiiviset
- 4 Asenteet negatiiviset
- 5 Toiminnon tarve